

Norges Banks Seddelemmission.

Paa samme Tid, som der her i Landet har været forhandlet om en Udvidelse af Nationalbankens Seddelemmission, have lignende Forhandlinger været i Gang i Norge, hvor Opgaven tillige har været at hidføre en Simplifikation af de hidtil gjældende, meget indviklede Funderingsbestemmelser. Det norske Finantsdepartement har under 15de November f. A. tilstillet Bankens Repræsentation en Skrivelse, i hvilken de Forandringer nærmere omhandles, som formentlig burde gennemføres, og da denne Skrivelse særlig dvæler ved enkelte af de Punkter, som herhjemme ere blevne drøftede i Anledning af den nu indtraadte Forandring i Funderingen, og Aktstykket i det Hele er af Interesse med Hensyn til flere vigtige Bankspørgsmaal, skulle vi her efter det norske Morgenblad i Uddrag gjengive nogle Partier deraf, idet vi til Vejledning for Læserne ledsage dem med nogle korte Bemærkninger og navnlig forudskikke et Par Oplysninger om de hidtil gjældende Funderingsbestemmelser for Norges Bank.

Den ved Fundats af 14. Juni 1816 oprettede «Norges Bank», hvis Hovedsæde, som bekjendt, er i Trondhjem, skulde efter Fundatsen kunne udstede Sedler indtil det Dobbelte af den i samme opbevarede Sølvfond, der skulde

Norges Banks Seddelemmission.

Paa samme Tid, som der her i Landet har været forhandlet om en Udvidelse af Nationalbankens Seddelemmission, have lignende Forhandlinger været i Gang i Norge, hvor Opgaven tillige har været at hidføre en Simplifikation af de hidtil gjældende, meget indviklede Funderingsbestemmelser. Det norske Finantsdepartement har under 15de November f. A. tilstillet Bankens Repræsentation en Skrivelse, i hvilken de Forandringer nærmere omhandles, som formentlig burde gennemføres, og da denne Skrivelse særlig dvæler ved enkelte af de Punkter, som herhjemme ere blevne drøftede i Anledning af den nu indtraadte Forandring i Funderingen, og Aktstykket i det Hele er af Interesse med Hensyn til flere vigtige Bankspørgsmaal, skulle vi her efter det norske Morgenblad i Uddrag gjengive nogle Partier deraf, idet vi til Vejledning for Læserne ledsage dem med nogle korte Bemærkninger og navnlig forudskikke et Par Oplysninger om de hidtil gjældende Funderingsbestemmelser for Norges Bank.

Den ved Fundats af 14. Juni 1816 oprettede «Norges Bank», hvis Hovedsæde, som bekjendt, er i Trondhjem, skulde efter Fundatsen kunne udstede Sedler indtil det Dobbelte af den i samme opbevarede Sølvfond, der skulde

dannes ved Indbetalinger paa Aktiekapitalen, der var fastsat til 2 Mill. Spdlr. (8 Mill. Kr.) og i 1827 forøgedes til $2\frac{1}{2}$ Mill. Spdlr. (10 Mill. Kr.), hvilket Forhold ogsaa kom til at gjælde for de Sedler, der udlaautes mod Sølvedeposita («den annekterede Laaneindretning»), medens der derhos ifølge en Lov af 1827 paa Sølvreservefonden kunde udstedes et lige Beløb af Sedler. Ifølge Lov af 8. Avgust 1842 bemyndigedes Banken til at udstede $2\frac{1}{2}$ Gang saa stort et Beløb af Sedler, som Aktiekapitalen (altsaa ca. $6\frac{1}{4}$ Mill. Spdlr. (25 Mill. Kr.)); men den forøgede Seddelmængde skulde for en Del anvendes til Opkjøb af Sølv og Dannelse af en Sølvfond paa 625,000 Spdlr. ($2\frac{1}{2}$ Mill. Kr.), der skulde betragtes som Statens Ejendom («Statens opsparede Bankrenter»), for hvilket Beløb den altsaa blev Aktionær i Banken. Endvidere blev Banken berettiget til ud over det Beløb, den ifølge alt det Anførte kunde udstede, at udstede Sedler, for hvilke der henlagdes et tilsvarende Beløb i Sølv («Extrafonden»). Ved Lov af 28. Septbr. 1857 tillodes det at udvide Beløbet af de paa «Statens Bankrenter» og «Reservefonden» udstedte Sedler efter Forholdet 3: 2. Emissionsforholdet blev saaledes: i Forhold til Aktiekapitalen 5: 2, i Forhold til Statens Bankrenter og Reservefonden 3: 2, i Forhold til «Laaneindretningen» 2: 1, og i Forhold til Extrafonden 1: 1. Da nu tilmed Reservefonden stadig stiger, Laaneindretningens Sølvfond stadig aftager og Extrafonden er en meget foranderlig Størrelse, vil det ses, at det er meget vanskeligt i en Hast at beregne, hvor stor Seddeludstedelsen tør være, samt besværligt at holde Kontrol med, om de foreskrevne Funderingsregler ere iagttagne. Navnlig lader det sig hverken gjøre at opgive et bestemt Brøkkforhold imellem Metalbeholdningen og Seddelmængden

eller at angive et bestemt Beløb af Sedler, som ikke behøver at være dækket med Metal. Endelig maa det endnu bemærkes, at Banken er berettiget til at have $\frac{1}{3}$ af sin Metalbeholdning staaende i Udlandet, d. v. s. enten som Depositum eller i Form af udenlandske Vexler, saaledes at det dertil anvendte Beløb i Henseende til Dækningsforholdet skal anses, som om det var beroende i Banken.

Idet Finansdepartementet da først omhandler Spørgsmaalet om Reglerne for Bankens Ret til at udstede Sedler og om Størrelsen af den Metalbeholdning, der bør have, udtales det, at de nugældende Regler, som, oprindelig byggede paa det rene Proportionssystem, nu danne en Kombination af dette og Differenssystemet, af hvilke snart det ene, snart det andet efter Seddelomløbets Størrelse kommer til Anvendelse, ikke kunne anses for tilfredsstillende. I sin Vurdering af begge Systemers Fortrin og Mangler staar Finansdepartementet væsentlig paa samme Standpunkt som den danske Nationalbanks Bestyrelse. I den meget tungt skrevne Fremstilling heraf fremhæves det navnlig, at «Proportionsystemet medfører den Ulejlighed, at den samme Regel, som tillader at forøge Laanekapitalen, ogsaa tvinger til, for at opretholde det lovbestemte Forhold, at formindske den, naar Seddelomløbet indskrænkes, en Ulejlighed, der er saameget større som Seddelomløbets Størrelse i Reglen, navnlig under Overgangsperioden, vil staa i omvendt Forhold til Almenhedens Laanetrang. Denne Ulejlighed er derimod Differenssystemet fri for, idet Bankens Laanevne bliver uforandret den samme, enten Seddelomløbet bliver større eller mindre.» Paa den anden Side anerkjendes det som en Mangel ved Differenssystemet, at den kunstige Laanekapital (d: det ikke med Metal dækkede

Seddelbeløb) i Gjennemsnit bliver mindre under dette System end under Brøksystemet, fordi den jævne Udvidelse af denne Del af Seddelomløbet, som er naturligt for en i det Hele, om end gennem Svingninger, jævnt fremadskridende Udvikling og i Virkeligheden kræves af denne, umiddelbart kan gøre sig gjældende og strax finde Sted under Proportionssystemet, medens den «under Differenssystemet kun kan ske ved Forandringer i Loven, der alene ville finde Sted med lange Mellemløb og støttede til længere Tidsrum's Erfaringer.» «Hvad Trygheden for Banken angaar, kan Differenssystemet ikke siges at staa tilbage for Proportionssystemet, naar blot Differensen sættes saa lav, at Sandsynligheden for, at Almenhedens Behov for Bankens Sedler aldrig kan synke ned under samme, bliver stor nok til at kunne sættes ved Siden af Vished.» Det fremhæves endog, at Differenssystemet for saa vidt maaske giver en større Tryghed end Proportionssystemet, som «Faren for, at Bankens Styrelse skal i sine Dispositioner tilsidesætte ønskelig Forsigtighed, let kan blive større under et System, der giver de frieste Hænder under saadanne Tidsomstændigheder, som i Reglen ere skikkede til at fremkalde en sangvinsk og overdrevent forhaabningsfuld Betragtning af Stillinger og Forhold, end under en Lovregel, der er uforandret under alle Konjunkturer.» Om en Kombination af begge Systemer, som den, der nu gjælder i Norge, udtales det, at den «kan vistnok ikke i og for sig siges at være principstridig, forsaavidt man nemlig, ikke tilfulde stolende paa den opstillede Differens's Holdbarhed eller for at forebygge, at der, naar Seddelomløbet nærmer sig til denne, skal hos Almenheden opstaa nogen Mistillid til eller Tvivl om Bankens vedblivende Evne til at opfylde sine Forpligtelser, fra et vist

Punkt af kræver en yderligere Forsigtighed, gaaende i Retning af at forøge Sikkerheden for Bankens Evne til at fyldestgjøre sine Forpligtelser paa Bekostning af dens Evne til at gjøre Udlaan. Men hvis en saadan Anordning skal være bifaldsværdig, maa ogsaa det Punkt at Seddelomløbet, hvor Proportionssystemet begynder at virke, være sat saa lavt, at det ligger udenfor Rimelighedens Grænser, at det nogensinde virkelig vil blive naaet. Det er imidlertid dette, som ikke er Tilfældet efter den hos os nu gjældende Lovgivning, der for Øjeblikket sætter den Grænse, nedenfor hvilken Proportionssystemet begynder at virke — vistnok for det første i en meget moderat Grad (nemlig først ved Reservefondet og de opsparede Bankrenter i Forholdet 2: 3), ved et Seddelomløb af omtr. 35 Mill. Kroner (d: det Seddelbeløb, som tilsammen kan udstedes paa Aktiefondet, de opsparede Bankrenter og det nuværende Beløb af Reservefondet), en Grænse, som derhos, hvis Lovgivningen om Reservefondet bliver uforandret, fremdeles vil vedblive at stige. Den nuværende Tilstand er altsaa den, at Banken under gunstige Forhold i Landet, det vil sige under et stort Seddelomløb, der, om Proportionssystemet havde været helt gjældende, vilde have tilladt en Udvidelse af Laanvirksomheden, er afskaaret Adgang til at benytte sig heraf, medens den under ugunstige, men ikke just ekstraordinære, Forhold alligevel maa skride til en Indskrænkning af sin Laanvirksomhed; den forener saaledes begge Systemers Mangler, men ikke deres Fordele. Departementet antager derfor, at man bør gaa over til Differentssystemet, enten ublandet, eller ialfald modificeret paa en fra den nuværende forskjellig Maade. I Frankrig gjælder, som bekjendt, en endnu videre gaaende Regel, idet Banken der

har aldeles frie Hænder med Hensyn til Seddelomløbets Størrelse, uden at være bunden til at holde en bestemt Kassebeholdning i Forhold til den cirkulerende Seddelmasse. En saadan Regel kan unegtelig have sine Fordele, idet den sætter Banken istand til under vanskelige Omstændigheder at strække sig saa langt, som dens Sikkerhed tillader, i at stille sin Metalbeholdning til Disposition, hvor der haves usædvanlig Behov for udenlandsk Betalingsmiddel. Men det er paa den anden Side ogsaa klart, at jo længer Banken gaar i denne Retning, desto større Risiko løber den for selv at komme i en mere eller mindre alvorlig Forlegenhed, og at en Lovregel, som her sætter en maaske snever Grænse, yder et væsentligt Bidrag til det vigtige Øjemed at opretholde Bankens Soliditet saa urokkelig, at den ikke engang under de mest kritiske Tider bliver Gjenstand for nogensomhelst Tvivl. Overhovedet har vistnok Almenheden hos os levet sig saaledes ind i Forestillingen om, at Forskrift om en bestemt Kasseholdspligt med Nødvendighed hører med til et velordnet Bankvæsen, at dens Afskaffelse, om det var muligt at sætte den igjennem, antagelig vilde gjøre et lidet gunstigt Indtryk. Idet Departementet saaledes holder paa Reglen om Kasseholdspligt, udtaler det sig for Op-tagelsen af det rene Differentssystem fremfor en modificeret Kombination af dette med Proportionssystemet.» Departementet anser det nemlig for «tvivlsomt, om en saadan Modifikation af det nuværende blandede System vilde have noget Fortrin for det ublandede Differentssystem. Man vilde navnlig da, i Stedet for at erholde dettes enkelte og letfattede Regel, i større eller mindre Udstrækning maatte beholde det nuværende kunstige Regelværk, der ikke er saa ganske let at fatte, og som det, selv for den,

der har sat sig fuldstændig ind i Tingen, dog kan være vanskeligt til enhver Tid at have klart for Tanken, naar ikke hans Forhold føre det med sig, at han daglig beskæftiger sig med disse Ting. Bestemmer man sig altsaa for det rene Differentssystem, antager Departementet, at man med fuld Tryghed kan sætte Differentsten til 18 eller 20 Mill. Kr., der udgjør resp. 53 og 59 pCt. af Seddelomløbets Gjennemsnit for de sidste 15 Aar og resp. 50 og 56 pCt. af Gjennemsnittet for de sidste 10 Aar — fremdeles resp. 70 og 78 pCt. af det mindste Beløb, Seddelgjælden har udgjort i de sidste 15 Aar (Decbr. 1864) og resp. 68 og 76 pCt. af dens laveste Beløb i de sidste 10 Aar (Decbr. 1868). I de sidste 15 Aar er der 2 Maanedsopgjørelser, og i de sidste 10 Aar intet, som viser en mindre Seddelgjæld end 26 Mill. Kr., altsaa 8 Mill. over en Different paa 18 Mill.; i de sidste 15 Aar er der 34 og i de sidste 10 Aar 10 Maanedsopgjørelser, som vise et mindre Seddelomløb end 28 Mill. Kr. eller 8 Mill. over en Different paa 20 Mill. Kr.»

Departementet opkaster dernæst det Spørgsmaal, om Kasseholdspligten, ligesom hidtil, kun skal referere sig til Seddelgjælden, eller tillige, saaledes som Tilfældet er med den svenske Rigsbank, til den Gjæld, som Banken paa drager sig ved sin Foliovirksomhed. Spørgsmaalet er, bemærker Departementet, visselig tvivlsomt og fortjener alvorlig Overvejelse; men Departementet synes dog tilbøjeligt til at antage, at den svenske Regel har de stærkeste Grunde for sig. «Dersom man skulde bestemme sig for en saadan Forandring, antages Forskjellen mellem Seddelgjæld og Foliogjæld paa den ene Side og Metal-kasse paa den anden Side at kunne passende fastsættes t. Ex. til 22 eller 24 Mill. Kr. Folioindtægterne have i de

sidste 15 Aar varieret mellem 572,000 Spd. (Septbr. 1864) og 2,822,000 Spd. (Novbr. 1876). Det mindste Beløb, som Banken i de sidste 10 Aar har haft paa Folio, er 693,000 Spd. (Juni 1866) og i de sidste 5 Aar 1,143,000 Spd. (Juni 1874).»

Endelig omhandler Departementet Spørgsmaalet om Følgerne af, at Lovens Bestemmelser om Bankens Kasseholdspligt overtrædes, Noget, hvorom Loven nu savner udtrykkelig Bestemmelse. «Reglerne om Kasseholdspligten ere ogsaa af en saadan Natur, at det efter Departementets Anskuelse neppe vilde være hensigtsmæssigt at give dem en saa absolut bindende Styrke, at det skulde være fuldkommen umuligt, naar særegne Omstændigheder ere forhaanden, at fravige dem for nogen Tid, medens det paa den anden Side heller ikke er en ganske god Tilstand, at der i denne Henseende intet faktisk Baand hviler paa Bankstyrelsen. Det synes derfor at fortjene Overvejelse, om det skulde være hensigtsmæssigt hos os at optage en lignende Regel, som den i Tyskland gjældende, hvis Princip er, at Banken for saadan overskydende Seddeludstedelse skal betale en Afgift til Statskassen saa stor, at Banken tvinges til at gjøre Sit til for at bringe normale Forhold tilbage ved at holde en Diskonto, høj nok til at sikre den mod Tab. Efter Forholdene hos os maatte vel Afgiften sættes til mindst 6 pCt. aarlig. En Følge maatte det da blive, at Banken maatte gjøre Opgave over sin Status hyppigere end hidtil, og da vel helst hver Uge eller saa omtrent, Noget, som det antagelig vilde være saa meget mindre betænkeligt at paalægge Banken, som det af andre Grunde visselig for Almenheden vilde være meget ønskeligt, om Banken kunde og vilde meddele hyppigere Opgaver over sin Status.»

Dette sidste Ønske kunne vi ganske tiltræde for Dan-

marks Vedkommende; det er ikke Andet, end hvad vi alt tidligere have tilladt os at udtale, og den Omstændighed, at dets Berettigelse anerkjendes af en officiel Autoritet som det norske Finansdepartement, giver nogen Grund til at haabe, at ogsaa vore Bankautoriteter omsider maa faa Øjet op for den Betydning, en saadan hyppigere Offentliggjørelse af Status vilde have. Efter vore Forhold kunde dog maaske en saadan Offenliggjørelse to Gange om Maaneden være tilstrækkelig. Ligeledes kunne vi i Henhold til, hvad der i dette Tidsskrifts 10de Bind, 6te H., er bleven bemærket om Bankens Forhold til Foliokreditorerne ikke Andet end billige, at Departementet med Hensyn til Dækningspligten stiller Foliogjælden ved Siden af Seddelgjælden.

Derimod kunne vi ikke anse Departementets Forslag om, at der skulde fastsættes en Afgift af 6 pCt. p. a. af det Seddelbeløb, hvormed Grænsen for den udækkede Seddelmængde eventuelt overskrides, for ganske rigtigt — fra dets eget Standpunkt. Vi ere ganske vist af den Mening, at det ved saa strenge og stramme Funderingsregler, som dem, der gjælde for den danske Nationalbank og nu foreslaas at skulle gjælde for Norges Bank, er rigtigt, ja næsten nødvendigt at lade en Sikkerhedsventil aaben for at undgaa saadanne Katastrofer, som den engelske Bankakt gjentagne Gange har fremkaldt. Men vil man fastholde det strænge Differenssystem, bør man vistnok ogsaa fastholde, at en Overskridelse af den fastsatte Grænse for det effekt-dækkede Beløb kun i rene Nødstilfælde og kun forbigaaende, for den kortest mulige Tid, bør finde Sted. Anser man det nemlig for det Rette, at Landets samlede Cirkulation i sin Helhed bevæger sig ganske saaledes, som en ren Møntcirkulation vilde bevæge

sig — og dette er jo netop Øjemedet med Differentssystemet —, maa man ogsaa fastholde Nødvendigheden af, at en ved en betydelig Metaludførsel fremkaldt Diskontoforhøjelse bringer det bortstrømmede Guld til at strømme tilbage igjen til Landet. Men at tillade Banken, netop naar Diskontoen er sat meget høj, at vedblive at udstede udækkede Sedler uden nogen bestemt Begrænsning og uden nogetsomhelst Forhold til Metalbeholdningen, vil være det Samme som at forhindre det, der netop skulde være Øjemedet med Differentssystemet. Anser man derfor en saadan Bemyndigelse for Banken til eventuelt at udstede Sedler ud over den ved Metalbeholdningen og Reglen om «Daler for Daler» givne Grænse, saa indeholdes der heri en Erkjendelse af, at Proportionssystemet er at foretrække for Differentssystemet — og saa maa man hellere opgive dette. Et Forslag som det af Finantsdepartementet fremsatte er i Virkeligheden et Grundskud i Principet for Differentssystemet.

I nær Forbindelse med de nys omhandlede Spørgsmaal staar Spørgsmaalet om Rigtigheden af at indrømme Banken Ret til at have en Del af Metalbeholdningen henstaaende i Udlandet. Departementet finder «Hensigtsmæssigheden af denne Regel, hvorved Banken sættes i Stand til i stor Udstrækning at spare Forsendelsen af Guld fra og til Udlandet, saa øjensynlig, at der formentlig ikke er Grund til igjen at betage Banken denne Ret, og det uagtet Indførelsen af Guldmøntfod i nogen Grad har bidraget til at gjøre den mindre nødvendig ved at nedsætte Omkostningerne for Møntforsendelser.» Vi skulle hertil bemærke, at en saadan Regel ogsaa forekommer os vel skikket til at raade noget Bod paa de urimelige Funderingsbestemmelser, der nu gjøre

det nødvendigt aarligt at hente Guld fra Udlandet, naar den indenlandske Omsætning kræver en større Seddelmængde for faa Maaneder efter at sende det tilbage igjen. Guldets kunde ligesaa godt blive i Udlandet.

— De Bemærkninger, som Departementet dernæst fremsætter om Beregningen af den Andel af Bankens Gevinst, der siden 1842 har været gjort til Gjenstand for Deling mellem Statskassen og Bankens Interessenter, ere ret vel skikkede til at give en Forestilling om det i og for sig Uheldige i et saadant Makkerskab og det særdeles Vanskelige i at ordne et sligt Mellemværende paa rette Maade. Det hedder herom bl. A.: •Da Aktiekapitalen, deri iberegnet de opsparede Bankrenter, efter Loven af 1842, udgjør omtrent $12\frac{1}{2}$ Mill. Kr., og da den Bankens oprindelig tilstaaede Seddeludstedelsesret er begrænset til det dobbelte af denne Kapital, bliver altsaa det til Udlaan disponible Seddelfelt, hvis Udbytte udelt skal tilfalde Aktierne, under almindelige Omstændigheder svarende til $12\frac{1}{2}$ Mill. Kr. — og hvis den tilladte Differenti mellem Sedler og Metal sættes til 18 eller 20 Mill., bliver det Overskuddet, respektive omtrent $5\frac{1}{2}$ eller $7\frac{1}{2}$ Mill., der kommer til at gjøres frugtbringende for Statens Regning, dog saaledes, at der af Bruttoudbyttet som hidtil maatte til Banken udredes en Andel som Godtgjørelse for Forvaltningsudgifterne m. v. Ved denne nøgne Regel vilde det imidlertid efter Departementets Anskuelse neppe være ganske tilfredsstillende at blive staaende. Den nuværende Tilstand har nemlig vist sig at medføre en Usikkerhed og Vilkaarlighed, eller i al Fald Adgang til Vilkaarlighed, der har givet Anledning til megen Meningsforskjel om, hvorvidt Statskassen virkelig har erholdt saa stort Udbytte af denne udvidede Bank-

virksomhed, som rettelig eller billigvis tilkommer den. Den Maade, hvorpaa Banken faktisk har indrettet sig ved Benyttelsen af den udvidede Seddelemissionsret — Oprettelsen af faste saakaldte «Fonds», der ere blevne stillede til Disposition for vedkommende Afdelingsbestyrelser med bestemte Beløb, som kun sjelden have undergaaet Forandringer — har nemlig medført, at der ofte til Fordel for Statskassen har været udlaant betydelig større Beløb, end der efter Seddelgjældens Størrelse egentlig skulde tilkomme dem, medens der til andre Tider har været ubenyttet meget betydelige Laanekapitaler, som der efter Banklovgivningen var Anledning til at benytte til Udlaan til Fordel for Statskassen. Det er i den sidste Retning, at Klagerne i den senere Tid hyppigst ere gaaede, og navnlig over, at Foliomidlerne til Fortrængsel for en Laanvirksomhed gennem Benyttelse af Bankens egen Seddelbeholdning, som vilde have kommet Statskassen tilgode, heltud ere blevne benyttede til Udlaan, uden at en passende Andel af disse ere blevne holdte i Kassen til Dækkelse af Foliogjælden. En Gjennemgaaelse af Bankens Regnskaber viser, at det virkelige Forhold under Sagens nuværende Ordning er, at medens Bestemmelsen om, hvor stor Del af det ved den senere Banklovgivning udvidede Seddelfelt der overhovedet skal kunne benyttes, saaledes beror paa en vilkaarlig Beslutning af Hovedbestyrelsen, synes Afgjørelsen af, hvor langt den virkelige Benyttelse inden de optrukne Grænser skal gaa, endog væsentlig at maatte betegnes som tilfældig, idet den ikke er afhængig af nogen fælles Vilje eller Plan. Departementet anser det derfor ønskeligt, at der indtræder et mere bestemt Forhold i denne Henseende. Forskrifterne herom høre imidlertid efter Departementets Mening ikke

hjemme i Loven, men bør fastsættes ved en Overenskomst mellem Staten og Bankstyrelsen, bygget paa det Grundlag, at Indtægten af den udvidede Seddeludstedelsesret efter Fradrag af litte Tab fordeles mellem Statskassen og Banken, saaledes at Statskassen erholder $\frac{3}{4}$ og Banken $\frac{1}{4}$, af hvilken sidste alle med Forvaltningen forbundne Omkostninger udredes.» Ved at berøre det nærmere Indhold af en saadan eventuel Overenskomst og navnlig de Regler, der bør opstilles for at sikre, at paa den ene Side Statskassen faar den Andel i Bankens Gevinst, som rettelig tilkommer den, og at paa den anden Side Aktieejernes Interesser ikke gaas for nær, udtaler Departementet sig for, at «først og fremmest en passende Del af Beholdningen maa betragtes som Reserve for Dækkelse af Foliogjælden, saaledes at den nu benyttede, men mod Sagens Natur stridende, Praxis, at Foliomidlerne helt udlaanes, førend Seddelfondet kommer til Benyttelse, kommer til at bortfalde. Den Del af den urentebærende Seddelbeholdning, som overstiger, hvad der anses som en nødvendig Reserve for Foliomidlerne, skal efter Departementets Forslag alene regnes den Del af Laanemidlerne tillast, som fremkommer ved Bankens Seddelprivilegium (altsaa ikke selve Aktiefondet), og som, naar Differentssystemet optages, altsaa falder sammen med Differentsten. Sættes denne til 18 eller 20 Millioner Kroner, saa bliver altsaa, da Aktiekapitalen er $12\frac{1}{2}$ Mill. Kr., Statens Bankfond resp. $5\frac{1}{2}$ og $7\frac{1}{2}$ Mill., og i Forhold hertil skulde altsaa den resterende Del af den urentebærende Kassebeholdning fordeles mellem Staten og Banken. Det antages dog, at naar Banken skal være sikret mod at komme i en mindre fordelagtig Stilling, end den vilde været, om ingen Udvidelse af dens Seddelfelt havde fundet Sted,

maa Statens Bankfond belastes med en noget større Andel af denne Beholdning, end der efter den ligefremme Proportion vilde falde paa samme, og at dette Overskud maa være, ikke alene absolut, men ogsaa relativt noget større, hvis det nye Seddelfond fastsættes til et større, end om det bestemmes til et mindre Beløb.»

Ved at omhandle Beskaffenheden af de Aktiva, det tillades Banken at erhverve, dvæler Departementet særlig ved de direkte Udlaan i faste Ejendomme, idet det fremhæves, at ifølge de gjældende Regler «skulle Bankens Midler gjøres frugtbringende enten ved Diskontering eller ved direkte Udlaan paa en Tid af ikke under 1 og ikke over 6 Maaneder, hvilken sidste Bestemmelse i Anvendelsen er forstaaet saaledes, at der af Banken kan gjøres Udlaan mod Pant i faste Ejendomme, mod at den betinger sig en Opsigelsesfrist af 6 Maaneder. Mod denne Pantelaansrørelse har der, som bekjendt, været ført stærke Anker. Om disse bemærker Departementet, at de navnlig i tidligere Tider have været vel begrundede, medens Forholdet nu stiller sig anderledes, efterat paa den ene Side Behovet af Laaneinddragning i Tilfælde af Seddelgjældens Formindskelse er bleven meget mindre paa det Felt, hvor Seddelømløbet for Tiden bevæger sig, og paa den anden Side Pantelaanerørelsen er betydelig indskrænket paa samme Tid, som den hele Laanerørelse er forøget, saa at det kun er den mindre Del af Bankens Laanemidler, som nu er anbragt paa denne Maade. Under disse Omstændigheder er der efter Departementets Opfatning neppe synderlig Føje for Lovgivningen til direkte at paaskynde Reformen, saameget mindre, som det vel kan forudsættes, at Banken fremdeles, eftersom Adgangen til Laan af forskjelligt Slags bliver lettere her i Landet,

vil vedblive efterhaanden at trække sig ud af den hele lidet bankmæssige Pantelaanvirksomhed. Derimod antager Departementet, at der i anden Henseende kan være Spørgsmaal om at foretage nogen Forandring i Lovgivningen om Bankens Anbringelse af sine rentebærende Kapitaler, bl. A. i Retning af at lette Banken Adgangen til at komme ud af den umiddelbare Befatning med Pantelaan paa samme Tid, som dens Laanvirksomhed dog i passende Udstrækning kan komme de Næringsveje tilgode, som tiltrænge længere Laan og kunne stille fast Ejendom som Underpant. En saadan Forandring vil ogsaa bidrage til at fjerne de Vanskeligheder, som den senere Tids Erfaring har vist, at det undertiden kan have for Banken at faa sine Midler gjorte frugtbringende paa betryggende Maade. De Indvendinger, som kunne gjøres mod, at Bankens Sedler i større Udstrækning anbringes i direkte Udlaan paa lang Tid, bør efter Departementets Mening ikke være afgjørende mod, at den erhverver Obligationer, som vistnok først efter længere Tids Forløb ere betalbare, men som ere Gjenstand for Omsætning i den daglige Handel og Vandel i saadan Udstrækning, at Indehaveren i Reglen vil kunne gjøre Regning paa at faa dem afhændede naarsomhelst — t. Ex. Hypothekbankobligationer — om dette end ikke kan ske bogstavelig paa enhver Tid, og om der end maa løbes Risiko for Tab paa Kursen. Denne Tilladelse bør ikke alene gjælde indenlandske Papirer, da de udenlandske baade kunne være lettere afhændelige og fordelagtigere. Nødvendigheden for Banken af at sælge uden Hensyn til Kurstab vil forresten saameget sjældnere indtræde, hvis man med Hensyn til Kasseholdspligten bestemmer sig for det rene Differentssystem i Stedet for en Proportion, idet der da ikke vil være Spørgs-

maal om en saadan Forføjning til Dækkelse af Seddelgjælden, men alene til Dækkelse af Foliogjælden eller Udvidelse af Diskontovirksomheden. Derimod er det neppe raadeligt i denne Henseende at gaa videre end til rentebærende Effekter i egentlig Forstand, hvorved altsaa udelukkes Dokumenter, som i Stedet for en fast Rente give et efter Omstændighederne varierende Udbytte, t. Ex. Aktier.»

Idet vi forbigaa de rent lokale Spørgsmaal om Ordningen af Administrationen for Norges Bank med samt dens Filialer og om Bankens Flytning fra Trondhjem til Christiania, fremhæve vi særlig Departementets Udtalelse om en eventuel Forøgelse af Bankens Formue, med Hensyn til hvilket Punkt dets Anskuelse nærmest synes at falde sammen med den Opfattelse af dette Forhold, der er gjort gjældende her i Tidsskriftet overfor den ved Kundgj. af 2den Novbr. f. A. besluttede Forøgelse af Nationalbankens Formue. Det hedder om dette Spørgsmaal: «Under Forhandlingerne paa Stortinget i 1876 blev det fra enkelt Hold udtalt som ønskeligt at udvide Bankens Laaneevne, bl. A. paa direkte Maade ved Forøgelse af Bankens virkelige Formue. Særlig blev det antydet som en Udvej hvert Aar at forøge Reservefondet med Renten af dets egen allerede opsamlede Kapital. Departementet har dog ikke kunnet overbevise sig om, at en Forøgelse af Bankens Formue skulde være nødvendig eller ønskelig, hverken for Bankens egen Skyld eller for Almenhedens. For Bankens egen Skyld tiltrænges den ikke, fordi Norges Bank allerede er i Besiddelse af en i Forhold til sine Forpligtelser saa særdeles betydelig Formue, at der ikke kan være Tale om Behov af, at styrke dens Stilling. Overfor Almenheden tiltrænges heller ikke nogen saadan Foranstaltning, dels

fordi Adgangen til Laanekapital under de senere Tidens heldige Udvikling af vore økonomiske Forhold som Regel er bleven saa let, at der ikke længer behøves kunstige Foranstaltninger i denne Retning, dels fordi en Forøgelse ad denne Vej af Bankens Laanekapital ikke vilde kunne opnaas, uden ved at inddrage eller tilbageholde en tilsvarende Kapital fra den almindelige Rørelse, hvorved altsaa Gevinsten vilde være opvejet. Hvad særlig angaar den Tanke stadig at lægge Renten til Reservefondet, saa lader en saadan Foranstaltning sig umulig gennemføre som permanent, dels fordi man derved for bestandig vilde berøve Aktieejerne ethvert Udbytte eller Nytte af Reservefondet, som dog utvivlsomt er deres Ejendom, dels fordi den efter nogle Menneskealdres Forløb vilde hidføre en saa enorm Forøgelse af dette Fond, der allerede nu udgjør henimod $4\frac{1}{4}$ Mill. Kr., at Urimeligheden af sig selv er iøjnespringende. Men selv bortset herfra, og forudsat, at den omhandlede Forføjning kun skulde være midlertidig, forekommer det Departementet saa langt fra at være tilraadeligt paa denne Maade at forøge Bankens Kapital, at der snarere kunde være Føje til i nogen Grad at hemme den temmelig stærke Tilvæxt, hvori Reservefondet i de senere Aar har befundet sig.

I ethvert Fald er Departementet for at forebygge altfor betydelige og ulempelige Svingninger i Udbyttet af Bankaktierne tilbøjelig til at anbefale en Bestemmelse om, at naar for noget Aar Udbyttet af Bankaktierne ikke bliver saa højt som f. Ex. 10 eller $10\frac{1}{2}$ pCt., saa kunne Reservefondets Nettoindtægter for det samme Aar, saavidt fornødiges, anvendes til at bringe Udbyttet op til et saadant Beløb — en Bestemmelse, hvorved der aldrig kan for-

anlediges nogen Formindskelse af, hvad Reservefondet engang er naaet op til.»

Med Hensyn til Reglerne om Inddragning af Bankens Sedler bemærker Departementet Følgende: «Efter disse kunne Sedler af en vis Sort eller et vist Udseende med mindst 2 Aars Varsel indkaldes til Ombytning med den Virkning, at Banken efter Fristens Forløb ikke mere er forpligtet til at indløse dem, og at de et Aar før Fristens Udløb ophøre at være tvungent Betalingsmiddel. Adgangen for Banken til at negte Indløsning af Sedler, som for sent ere præsenterede, har, saavidt vides, i de senere Aar ikke været benyttet, da Indehaverens Billighedskrav paa ikke at tabe Sedlens Paalydende har været følt som altfor uimodsigeligt. Ikkedestomindre har det vist sig, at Bekjendtgjørelser fra Banken, hvorved visse Seddelarter inddrages, har, navnlig i vore Nabolande, vakt Uro og Betænkelighed ved overhovedet at modtage Norges Banks Sedler. Departementet henstiller derfor til Overvejelse, om det ikke vilde være rettest ganske at lade Adgangen for Banken til med præklusiv Virkning at indkalde sine Sedler bortfalde. Der maa imidlertid da samtidig fastsættes en Regel om, fra hvilken Tid de indkaldte, men ikke indløste, Sedler ophøre at medregnes ved Bestemmelsen af, hvormange Sedler Banken til enhver Tid er berettiget til at holde i Omløb. Da Indkaldelsen, hvis den her angivne Forandring gennemføres, vil blive noget mindre bindende end efter den nugældende Regel, saa kunde maaske denne Termin stilles to Aar, i Stedet for at den nu er et Aar, efterat Sedlerne have ophørt at være lovligt Betalingsmiddel. I denne Forbindelse nævner Departementet ogsaa det Spørgsmaal, som i sin Tid har været opkastet, om hvorvidt Værdien af de

Sedler, som forsvinde, rettelig tilkommer Banken. Det kan indrømmes, at der er Meget, som taler for, at denne Værdi, der modsvares af et lignende Tab, som Almenheden har lidt, skulde tilfalde Statskassen paa samme Maade som andre Gjenstande, hvis rette Ejer ikke kan findes. Der kan dog i ethvert Fald ikke være Spørgsmaal om at fratage Banken denne med Hensyn til de allerede nu udstedte Sedler. Men selv Indførelsen af en saadan Regel med Hensyn til Sedler, som herefter udstedes, er Noget, som Departementet ikke vil bringe i Forslag. Paa den ene Side vilde det mere end ønskeligt nærme sig til et Brud paa bestaaende Rettigheder, og paa den anden Side kan det med nogen Føje paaberaabes som en Billighedsgrund for, at Banken bør vedblive at nyde denne Fordel, at den har meget betydelige Udgifter til Fabrikation af Sedlerne, hvilke Udgifter kun forsaavidt modsvares af en Fordel for Banken, som de udlaanes for Bankens Regning, men derimod ikke, forsaavidt de enten udlaanes for Statens Regning eller anvendes til Anskaffelse af rede Metal, som henligger urentebærende i Bankens Kjældere. Sagen er forresten, bemærker Departementet, saa tvivlsom, at Bankens Bestyrelse maaske kunde finde sig beføjet til frivillig at give slip paa denne Indtægt til Fordel for Statskassen. Det Fornødne herom kunde i saa Fald bekvemt finde Plads i den Overenskomst, som maatte blive afsluttet om Statens Andel i Bankudbyttet, og komme i Betragtning ved Fastsættelsen af dennes Vilkaar iøvrigt.

En særlig Opmærksomhed bede vi skjænket følgende Udtalelse om Størrelsen af den mindste Bankseddel: «Spørgsmaalet om en Forhøjelse af dette Minimum blev senest berørt i Anledning af Møntsystemets

Forandring, men uden af Nogen at anbefales undtagen forsaavidt angaar den forholdsvis ringe Forhøjelse, som bestaar i, at mindste Seddel herefter er 5 Kroner, hvilken Forandring forresten var motiveret alene af Hensyn til det nye Møntsystems Beskaffenhed.

Da det Minimum, hvortil der gaas ned med Penge-sedler, i Norge er mindre end i de fleste andre Lande, hvor Sedlerne ikke ere uindløselige og deprecierede, og hvor man derfor ikke er nødsaget til at have meget smaa Sedler, fremstiller dette Spørgsmaal sig meget naturligen, naar Talen er om Revision af Banklovgivningen. Departementet er imidlertid tilbøjeligt til at antage, at en Forandring heri ikke af Almenheden vil blive betragtet som en Forbedring, og at der ikke er særdeles stærke Grunde for at foretage den. Da saaledes Fem-Kronesedlen vil blive bibeholdt baade i Norge og Sverige, turde der være al Grund til at indføre den ogsaa i Danmark, hvor Trangen til den utvivlsomt er lige saa stor. Herom henvise vi iøvrigt til, hvad derom findes udviklet i nærværende Tidsskrifts 6te Bind S. 64—67.

Endelig berører Departementet endnu et Spørgsmaal, som under Debatterne paa Storthinget i 1876 spillede en ganske betydelig Rolle, nemlig angaaende den Kurs, hvortil Banken udsælger sine Vexler paa fremmed Valuta. Sagen er, bemærker Departementet, af stor Vigtighed og fortjener at anbefales til alvorlig Drøftelse; men det er en Selvfølge, at den ikke kan gøres til Gjenstand for nogen Lovregel eller overhovedet komme i Betragtning under en Revision af Banklovgivningen. Det Samme er, om end i en noget anden Forstand, Tilfældet med et andet Spørgsmaal, som blev opkastet, nemlig om ikke den Regel bør forandres, hvorefter ethvert

Papir, som i Norges Bank diskonteres, skal være forsynet med mindst 3 vederhæftige Mænds Navne. «Den bestaaende Regel findes ikke i Lovgivningen, men i den af Repræsentanterne givne Konvention, og det er visselig ogsaa i sin Orden, at dette Forhold ikke gjøres til Gjenstand for noget Lovbud. Det bedste Bidrag til at bedømme, hvorvidt der er Grund til fremdeles at beholde den nugældende Regel, uagtet de Ulemper, som utvivlsomt ere forenede med Samme, vil antagelig være at finde i de Erfaringer, Banken selv maatte have gjort angaaende Betydningen og Værdien af den Betyggelse, som nævnte Regel kan yde.»

W. S.